

Реферат
на кваліфікаційну (магістерську) роботу
«Особливості попередження та протидії булінгу в підлітковому віці»
здобувачки вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 053 Психологія

Матвієнко Тетяни Володимирівни

Обсяг роботи – 72 с. **Кількість таблиць** – 3 табл. **Кількість рисунків** – 4 рис. **Список використаних джерел** – 63 найменувань.

Об'єкт дослідження – булінг як психологічний феномен.

Предмет дослідження – особливості булінгу в підлітковому віці.

Мета дослідження – визначити сутність поняття «булінг» та розкрити специфіку прояву булінгу в підлітковому віці.

Завдання дослідження: проаналізувати теоретичні підходи до проблеми булінгу в психології, виявити специфіку прояву булінгу в підлітковому середовищі, виокремити та охарактеризувати систему чинників, які впливають на особливості прояву булінгу в підлітковому віці, емпірично дослідити особливості прояву булінгу в підлітковому віці, розробити психокорекційну програму профілактики булінгу в підлітковому віці.

Методи дослідження: теоретичні (теоретичний аналіз та синтез, систематизація, порівняння і узагальнення даних наукових джерел); емпіричні методи; методи обробки та інтерпретації даних; вивчення та систематизація методів, засобів та прийомів психологічного навчання.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у систематизації та узагальненні наукових підходів вивчення булінгу; визначенні особливостей прояву булінгу та виокремленні системи чинників, які впливають на нього.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблена психокорекційна програма буде сприяти попередженню та протидії булінгу в підлітковому віці. Апробований у дослідженні методичний інструментарій може стати основою моніторингу прояву булінгу в підлітковому середовищі.

Висновки. Булінг – це тривале фізичне чи психологічне насильство, що здійснюється особою або групою осіб над людиною, яка не може захистити себе в даній ситуації. Це явища визначається як повторювані напади (фізичні, психологічні або вербальні) з боку осіб, які формально чи ситуативно сильніші за тих, хто немає засобів захисту. До вікових особливостей, що обумовлюють підвищення рівня агресії у підлітків є загострення акцентуацій характеру, а також зростаюча фізична активність, що може виявлятися в задирливості, псуванні майна тощо. Підлітки схильні розв'язувати конфліктні ситуації за допомогою звинувачень, агресії, вимог. В ситуації булінгу застосовують такі механізми як психологічний захист, емоційне і агресивне реагування, фізичне відновлення, рефлексія, але переважають психологічне (емоційне) і фізичне насилля. Підлітки найчастіше стикаються з вербальною агресією, що включає словесні образи, приниження та плітки, менш поширеними є фізичне насильство, соціальна ізоляція та кібербулінг. При цьому більшість учнів не втручаються у ситуації булінгу та обирають пасивну позицію спостерігача, а педагогічне втручання виявляється не системним і обмежується поодинокими випадками. Булінг переважно відбувається під час перерв у коридорах, класах та роздягальнях, що вказує на необхідність комплексного підходу до створення безпечного середовища. Комплексний аналіз даних свідчить про те, що негативні характеристики шкільного клімату, недосконала соціально-психологічна адаптація, низький рівень емпатії та підвищена агресивність підлітків взаємопов'язані та взаємно посилюють негативні прояви у класних колективах. Отримані результати обґрунтовують необхідність розробки і впровадження комплексної психокорекційної програми, яка включатиме системну профілактику булінгу, розвиток соціально-емоційних компетенцій, підвищення емпатії, роботу з підлітками, педагогами та батьками для створення безпечного, інклюзивного та комфортного освітнього середовища.

Ключові слова та словосполучення: агресія, агресивність, агресивна поведінка, булінг, підлітковий вік, адаптація, самосприйняття, емпатія, домінування.